THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto. Ontario January 22nd, 1913

זאל די פראווינץ ציינען אז זי איז ערענסט

דעם צעהנטען אייר איז געווארען א חודש צייט, זייט עס האט צוגעמאכט זיינע אייגען דער אידישער פעדער־גאנץ שלום עליכם. י. סיין איז געווארען א מאנאטציים, זייט ש. ראבינאוויטש האט זיך אבגעטהיילט פון די לעבעדיגע.

אין ניו־יארק האט מען זיך דארום געקליבען צו טרייערען דעם שלשים טאג דורך א גרויסער פערזאמלונג. די פערזאמלונג איז פארגעקומען שבת אזענד אין דעם דארטיגען גרויסען קארנעגי האל. דער עולם איז געקומען אין מאסען, עס זענען אבער ניט געקומען די מחותנים, א אידישע ניו־יארקער צייטונג, שרייבענדיג זיעזער טרייער פערזאמלונג דערצעהלט:

„עס איז פיעלייכט דאס ערשטע מאל אין דער געשיכטע פון אידישע פערזאמלונגען, אז א גרויסער אידישער „מיטינג" זאל זיך ענדיגען אזוי פריה, ווי האלב נאך צעהן אין אבענד. דאס האט פאסירט לעצטען שבת אבענד, אויף דעם טרייער־מיטינג נאך שלום עליכם, אין קארנעגיע האל. דער גאנצער מיטינג האט געדויערט עטוואס מעהר ווי א שטונד. די פראגראם איז בעשטאנען אין גאנצען פון אן „אל מלא רחמים", פון דעם חזן ר. יאסעלע ראזענבלאט מיט זיין כאר, עטליכע פארלעזונגען צוויי קורצע רעדעס פון שלום אש און דר. שמריהו לעווין. די אויבערשיגע „קרעפסטען", ווי אב. קאהאן, דר. זשיטלאווסקי, אברהם רייזען, יהואש, יצחק רייז און די אגודת החזנים זיינען ניט געקומען.

דער איינציגער וואס האט צוגעשיקט א טעלעגראמע איז ער קען ניט קומען, אין געווען יהואש. די איבערגע האבען־ניט געפונען פאר גוטיג צו לאזען וויסען די פערזאמעלטע, וואס האט זיי איינענטליך אבגעהאלטען צו קומען צאהלען די לעצטע עהרע צום פערשטארבענעם גרויסען אידישען שריפטשטעלער. דער פלוציליכער שליסען פון דעם מיטינג איז געווען א גרויסע איבערראשונג פאר דער מעיסער פערזאמלונג.

מיר ווילען ניט קאמענטירען זיעגען דיעזער פאסירונג, ווייל אין ניו־יארק איז עס קיין נייעס ניט.

ניו־יארק איז עס קיין נייעס ניט.

ניו־יארק וועלכע האט די העגעמאניע איבער דער אידישער פראווינץ, איז שוין פון לאנג אין דער לעצטער בעקאנט אלס דאס ארט פון ניט ערנסטקייט, אלס דער פלאץ, וואו עס קומען פאר בלויז באמבאסטישע אויסברוכען, וועלכע ענדיגען זיך אזוי שנעל ווי די אויפרייסונג קומט פאר.

אין דער פראווינץ, האט מען שוין לאנג אויפגעהערט צו גלייבען, אז פון ניו־יארק קען ארייסקומען עטוואס ביועגדעס. דאס העכסטע, אויף ניו־יארק וועלכע האט די העגעמאניע איבער דער אידישער פראווינץ־ארטיקלען, אדער דאס זאל זיין דער טאג געשפרעך פון דער לי־טעראריש „קאפע".

ארבייט אבער, ווערט מעהר געטהאן אין דער פראווינץ ווי אין דער ניו־יארקער כרך.

זאל זיין, אז די ניו־יארקער גדולים לאכען פון דער ערנסטקייט פון די „קאנטרי פארמער", אבער עס איז דאך די ערנסטקייט, וועלכע שאפט אלעס.

און ביי יעדווידער זאך צייגט זיך דאך די פראווינץ ארויס אלס פיעל פעהיגער א דאנק איהר ערנסטקייט.

ניו־יארק האט פיעל מעהר העברעעך, ווי די פראווינץ צוזאמענגענומען. און דאך איז אין דער פראווינץ דער ביאליק יובילעאום געווען־זען בעמערקבאר, א זאך, וואס די אידישע ניו־יארק קען ניט זאגען אויף זיך.

אין ניו־יארק האט זיך געטזמעלט מיט שלום עליכם, מ מיים, כל זמן עס איז געווען די סענזאציע פון טאג, איז אבער א חידוש עג פאראי־בער. עס האט אויפגעהערט צו זיין א סענזאציע, און אלעס איז פערגע־סען געווארען.

די פראווינץ פערשטעהט דעם חלול הכבוד, וואס אזא פערזאמלונג ווי די ניו־יארקער איז ניט נאר פאר'ן געשטארבענעם. נאר פאר דער אר־דישער ליטעראטור אלס א גאנצע, און קומען קומט עס ניט פון קיין פרעמ־דע, נאר פון אייגענע.

זאל עס די פראווינץ ניט ווידערהאלען.

* * *

נאך שלום עליכם'ס טויט, האט דער שרייבער פון דיעזע שורות ערקלערהט, אז די אייפגאבע פון די היגע אידען צו ערפילען די צואה פונ'ם פערשטארבענעם איז א צווייפאכע. עס מוז בייגעשטייערט ווערען צום אלגעמיינעם שלום עליכם פאנד, און איך דארף געשאפען ווערען אן אינ־סטיטוציע אויף שלום עליכם'ס נאמען, וועלכע זאל זיין די פאסענדסטע און אין איינקלאנג מיט דער צואה פונ'ם פערשטארבענעם.

אלס די פאסענדסטע אינסטיטוציע, האט דער שרייבער פון דיעזע שורות פארגעשלאגען א פאלקס־ביבליאטעק אויף שלום עליכם'ס נאמען.

ביז היינט איז אבער נאך וועניג געטהאן געווארען צו ארבייטען אין דער ריכטונג.

די טעג אבער, איז שוין א קאמיטע וועגען דיעזער זאך געגרינדעט געווארען, און טרעט צו צו ארבייט.

די טעג וועט פארקומען די פארמירונג פון דער שלום עליכם פאלקס־ביבליאטעק געזעלשאפט, און מיר ווילען האפען, אז דער ערנסט פון דער פראווינץ, וועט זיך דאס מאהל אויך ארויסצייגען אין דער זעלבער מאס, ווי ביי פריהערדיגע פאלען.

עס איז צופיעל עהרע צו שלאגען זיך

מיר געדענקען ניט, צו דאס זיעגען געזיען גענוי די ווערטער, וועלכע פרעזידענט ווילסאן האט בעגרוצט מיט א צייט צוריק אלס אן ארגר־מענט, ווארום אמעריקא וועט ניט אריינגעצויגען ווערען אין דער איראָ־פיאישער מהומה. דאס איז אבער אלעפאלס געווען דער געדאנק, פיעל ליילבט געזאגט מיט אנדערע ווערטער, אבער דאך דאס זעלבע געמיינט.

ניט לאנג איז פאראיבער, זייט יענע ווערטער זענען געזאגט גע־ווארען, און יעצט רעדט מען שוין אפען וועגען דער מלחמה פון די פעראיי־גינטע שטאאטען מיט מעקסיקא.

אפיציעל איז דערווייל נאך קיין קריעג ניט ערקלערהט געווארען, אבער דאך פיהלט ער זיך שוין אין דער לופטען, און ווי איין אמעריקאנער צייטונג שרייבט, קען יעצט בלויז א נס מן השמים פערמיידען די מלחמה.

ביי די מלחמה קען דאך שוין קיין רייד ניט זיין, אז דאס קלענ־מען מיט'ן געזיעהר צוריעב יושר און גערעכטיגקייט. דא איז דאך די פראגע פון בעשיצען די אייגענע, וועלכע קומען עקספלואטירען מעקסיקא צוליעב איהרע מליאָנען.

ווארום ערקלערהט יעצט ניט פרעזידענט ווילסאן, אז עס איז צופיעל כבוד פאר'ן געגנער צו שלאגען זיך?

דער ענטפער איז א קורצער.

דער „עלעקשאן" שטעהט שוין יעצט אונטער דער מהיר, און „פא־טריאטיזם" איז דאס איינציגע, אויף דעם מארק, וועלכעס קען ברענגען צו ווערען „אין שרר ווינער" פאר'ן ווייסען הויז.

ווי אזוי אבצושאפען די עקזיסטירענדע הפקרות

פון שמואל מאיר שאפירא.

די קהלות וועלכע זענען געגרינדעט געווארען אין מאראנטא. — די ער־שטע און די צווייטע. ווי אזוי די קהלות האבען ניט דערלעבט אויס־צואוואקסען. — ווי אזוי צו בעקומען דעם ציטרויען פון פאלק.

אין מיין לעצטען ארטיקעל האב איך אנגעוויזען אויף די איבלען, וועלכע הער־שען אין שטאדט, אין בעצוג צו דער בשר כשר פראגע.

איך האב אויך אנגעוויזען ווער עס איז שולדיג אין דעם.

יעצט בלייבט איבער בלויז די פראגע ווי אזוי אין טהאן אום דיעזע איבל־לען אפצושאפען און ווי אזוי איינצושטע־לען אדרנונג.

צום אלעם ערשטען איז נויטיג, ווי שוין בעמערקט אינ'ם פריהערדיגען אר־טיקעל, אבצושטעלען דאס פעדלעריי מיט הכשרים, ווי עס איז יעצט דער פאל, דערצו איז אבער נויטיג, אז די רבנים זאל־לען ניט האבען קיין אורזאכע צו פער־לען מיט די הכשרים, דאס הייסט פער־זארגען די רבנים מיט דאס נויטיגסטע, נעמליך זיי זאלען האבען פון וואס א לעבען צו מאכען.

וואהרים עס איז דאך פערשטענדליך, אז קיין דארף א רב זיכען מיטלען פון וואס צו לעבען, טהוט ער וואס מען דארף און וואס מען דארף ניט.

ווער זשע זאל עס, און דארף עס טהאן?

קיין צווייפעל ניט, אז דאס דארפען טהון די טאראנטער אידען, דורך אן אל־געמיינער אידישער קערפערשאפט, אדער ווי מען רופט עס מיט'ן אלטען ווארט, א „קהלה".

דאס ווארט קהלה, איז שוין אין טאראנטא אויף אן אלטע זאך, וועלכע מען האט געבויגען אויף אלע זייטען, און מען האט גאר נישט אויסגעבויגען, אר־סוף כל סוף האט מען זיך דערפון מיאש געווען, דאס הייסט מען האט א מאך גע־טהאן מיט'ן האנט ווי אייער זאגט "עס וועט שוין פון דעם קיין לייט ניט זיין."

אבער דאס איז בלויז דערפאר, וואס די איניציאטארס פון דער געפלאנטער קהלה, זענען ניט געווען די ריכטיגע אר־ביטעקטען אום אויפצובויען אזא געביי־דע.

צוויי מאל זענען געמאכט געווארען פערזוכען צו שאפען א קהלה, און ביידע מאל האט זיך עס ניט איינגעגעבען.

— ביים ערשטען מאל וויזן מען האט זיך געהאלטען ביים גרינדען זענען אנגעלא־דען די פערשיעדענע כלל פערזארגער און מען האט פערטריבען די דעלעגאטען, דורכדעם וואס מען האט גלייך געגעבען פאדערען געלד אויפצוהאלטען דעם הכנסת אורחים, בעצאהלען פאר א טאן קוילען, אדער פאר א נעז מיטער אין דער אדער יענער געביידע.

מען איז בעפאלען דיי דעלעגאטען פון די פערשיעדענע ארגאניזאציאנען מיט פערשיעדענע לעבעדליכע קלייניגקייטען, אז זיי איז ניט גוט געווארען, און זיי זענען צו לאפען, מען האט ניט געגעבען די דעלעגאטען קיין געלעגענהייט צו ליי־גען א פונדאמענט צו דער געביידע.

דאך וואלט דערפון עטוואס געווא־רען, ווען די פיהרער וועלכע זענען גע־שטאנען אן דער שפיצע וואלטען נעהאט א שטארק ארגאניזאטארישע קראפט, און וואלטען די אלע קלייניגקייטען אבגעוואר־פען אן א זייט און וואלטען זיך געגעבען צו דער רעכטער ארבייט, אבער דאס האט געפעהלט, און די פיהרער אליין האב־בען זיך פערפאנטערט, אין די קלייניג־קייטען, זיי האבען זיך אזוי לאנג גע־פלאנטערט, ביז זיי זענען געבליעבען אליין. מען שען מיט פערגנופס און שכל האבען זיך פון זיי אבגעפעהרט.

צום צווייטען מאל האט מען גע־וואלט גרינדען א קהלה אויף דעם פונקט־מענט פון טשיקעגס, פשוט שבפשוט, אויף העהנער און היהנער, דאס הייסט, אויף די צוויי סענטינע עקסטרא שחיטה געלד, וואס מען האט ארויפגעלייגט, נאך דעם ווי דער באארד אף העלטה דעפארט־מענט האט פערבאטען צו שעכטען עפות אין פרוואטע הייזער.

אבער דעם מאל האט זיך עס אויסגע־לאזט מיט א גרעסערען כאאס ווי דאס ערשטע מאל.

עס איז געווען פערשטענדליך, אז קוים קומען די צוויי סענטינע פונ'ם פאלק פון אלע קלאסען, דארף עס בעלאנגען צו אלעמען, און פערוואלטעט ווערען פון אלעמען.

עס פערשטעהט זיך, אז דער גביר האט ניט געצאהלט מעהר פאר שחיטה געלד ווי דער אריימאן. דער ארטהאָדאָקס ניט מעהר פאר, רעפאָרמירטען און אזוי ווייטער, אלע וועלכע האבען בעדארפט אנקומען מיט אן עוף צום שוחט האבען בעצאהלט דאס, וועלכעס איז ארויפגע־לייגט געווארען, דאס געלד האט גע־זאלט געהן צו דער קהלה אלס דער ער־שטער פונדאמענט.

אבער וואס האט פאסירט?

דאכט זיך, אז געלד איז געווען, מיט וואס אנצוגעהן איז געווען. אלע זענען געווען ווילליג זיך אנצושליסען אן דעם, אבער וואס איז געווען דער אפהאלט?

איך דעם מאהל האבען די פיהרער ארויסגעוויזען זייער גרויסע אינפעהיג־קייט, איך דעם מאל האבען זיי מיט זייער פיהרונג בעוויזען אז זיי קענען ניט זיין קיין פערוואלטער, קיין פיהרער און קיין ארגאניזאטארען.

קוים האבען זיי זיך דערפיהלט אין זאטעל. קוים האבען זיי דערפיהלט, אז זיי האבען די עטליכע גראשען ביי זיך אין האנט, האבען זיי גענומען שאלטען און וואלטען, ווי זייער הארץ האט געלוסט, ניט קימערענדיג זיך צו מען איז איינ־שטימיג מיט זיי, אדער ניט.

אזוי למשל האבען זיי בעשלאסען אז פאר דער תלמוד תורה דארף מען געבען אזוי פיעל דאלארס, פאר דער צדקה כללית וועלכע איז פון אימער אן א טויר־טער בוכשטאב אין דער אידישער גאס, אזוי פיעל און אזוי פיעל דאלארס, פאר דער נאציאנאל דאריקאלער שולע גאר־נישט.

פארוואס?

ראכט זיך, אז די עלטערען וועמענס קינדער עס לערנען אין דער שולע האבען אויך געצאהלט די עקסטרא צוויי סענ־טינע פאר די עופות? און זייער אינ־סטיטוציאָן איז א פאלקס אינסטיטוציע, קומט זיי ראכט זיך אויף א חלק זע־גען אבער די פיהרער געווען קליין קעפיג און קורצזיכטיג, זיי זענען געגען אידיש און דערפאר, ווייל זיי האלטען דאס געלד ביי זיך אין האנט טהוען זיי, וואס זיי ווילען.

איז דען אוואונדער, וואס מען האט זיך אבגעקעהרט פון אזא קהלה בעשעפע־ניש?

אמת די הייפט טהויער האבען דאן אלס ענטפער דערצו ערקלערהט, אז די קערפערשאפט איז נאך ניט שטארק גע־נוג, און געבעטען מען זאל זיי העלפען ווערען גרויס אין שטארק, האבען דעם גאנצען קונטראל אין האנט פון אלע צדקה געלדער, און דאן וועט מען ערשט זעהען וואס צו טהאן און ווי אזוי צו טהיילען.

די פיהרער האבען אבער פערגעסען, אז דאס פאלק וויים גאנץ גוט אז מען לאזט א „קליין שייגעצ'ל אויסוואקסען, ווערט פון איהם א גרויסער גראבער גוי", און ווען דאס פאלק וואלט דאן געהאלפען אויסצוואוואקסען יענער בעשעפעניש וואלט עס געווארען א צווייטע רוסישע קראאב־קע. און עס איז דערביבער קיין וואונ־דער ניט וואס מען האט גלייכגילטיג צו־געעזוקט ווי מען שלאגט א רב אין מיטען גאס, ווי מען איז מבזה די רבנים און מען מאכט פון זיי חזוק.

ווייל נאך אלעמען, טעג מען זיין, א ניט־רעליגיעזער איד, אבער מען דארף זיין טאלערענט געגען צו האבען דרך ארץ פאר דעם, וועלבער איז טהעאָרעטיש און פאקטיש דער אידיש רעליגיעזער פאר־שטעהער.

זיי די רבנים הייסט עס האבען אבער ניט געוואוסט ווי צו פערדיענען די אכ־טונג פון פאלק.

אבער לויט די ערפאהרונג וואס די טאראנטאער אידען האבען געהאט אויף דיעזען געביט, דארף אויפגעבויט ווע־רען א אידישע קהלה אדער א צענטראלע קערפערשאפט ווי איהר ווילט אזוי רופט עס אויף דעמאָקראטישע יסודות.

דאס הייסט, א קערפערשאפט, וועל־כע זאל אין זיך האבען אבטהיילונגען פאר אלע פראגען פון דער אידישער נאס.

אין דער קהלה מוזען זיין פערטראטען פארשטעהער פון אלע ריכטונגען און קלא־סען, וועלכע געפינען זיך אין דער אידי־שער נאס און פון דער צענטראלער קער פערשאפט, זאלען אבגעטהיילט ווערען „בראנטשעס" אבטהיילונגען הייסט עס.

אין אבטהיילונג וועמענס אויפגא־בע עס זאל זיין צדקה. פערזאָרגען אלע שטאדטישע אנשטאלטען, וועלכע פער־נעהמען זיך מיט צדקה אין דער אידישער נאס.

אן אבטהיילונג, פאר אימיגראציאָן, מען פערשטעהט, וואס פאר אן ארבייט אזא אבטהיילונג דארף האבען, העל־פען אן אריבערגעקומענעם אימיגראנט, נעבען איהם די ערשטע הילפע און אזוי ווייטער.

אן אבטהיילונג פאר בשר כשר. אויף פערשטענדליך אין וואס די ארבייט פון אזא אבטהיילונג דארף בעשטעהן.

אן אבטהיילונג פאר אלגעמיינע אידי־שע פאליטישע פראגען.

אין אלע אבטהיילונגען דארפען זיי פעראנטוואָרטליך אין אונטערוואָרפע אונטער דער פיהרערשאפט פון דער „צענ־טראלער קערפערשאפט.

ווען אזא קהלה זאל ארגאניזירט ווע־רען, דאן וואלט שוין קיין מאנגעל אין געלד ניט געווען, ווארום געלד איז א קליינע קליינינגקייט, ווען דאס פאלק איז ארגאניזירט אויף אזא יסוד.

מען וואלט געקענט ארויפלייגען א דירעקטען טעקס אויף יעדען אידען פון לא מיר זאגען פינף סענט א וואך, און דאס וואלט אויסגעקליבען געווארען פון די סאסייעטיס, פעראיינען, שוהלען און אן אנדערע ארגאניזאציאָנען צו וועלכע יעדער איד בעלאנגט.

עס איז פערשטענדליך, אז דערצו וואלטען געמאכט געווארען פערשיעדענע סיסטעמען.

אבער דאס ווי געזאגט, איז א לעצ־טע זאך, דאס איז פון די קלענסטע זאכ־כען. איבערהויפט איז די ארגאניזאציאָן.

און די ארגאניזאציאָן קען געשאפען ווערען פונ'ם ריכטיגען פיהרער וועלכען מיר האבען ליידער ניט אין אונזער „מי־טע".

אלע אונזערע קהל פיהרער און כלל טהויער האבען זיך ארויסגעוויזען צו זיין אונפעהיג, נאך וואס זאלען מיר זיך אליין נארען.

מיר פערמעגען ניט אין טאראנטא אזא אידען, וועלכער האט א ברייטע הארץ און האט אין זיך אלע איינגענשאפ־טען פאר וועלכע דאס פאלק קען צו איהם האבען צוטרויען, און וועלכער קען צו זיך צוציהען זאגאר זיינע געגנער. ביז אזא איד וועט ניט אויפשטעהן צווישען אונז האב איך מורא וועט קיין ארד־נונג ניט געשאפען ווערען אין דער אידי־שער נאס. סיידען מיר האבען אזא אי־דען, וועלכער בעהאלט זיך ערנעץ אין א ווינקעל.

זאל ער ארויס, יעצט איז די ריכ־טיגע צייט. מען וויל שוין ווייטער דעם הפקרות פון דער אידישער נאס ניט לייד־דען, דאס פאלק איז בערייט צו העלפען, אבער נור דעם, וועלכער וועט זיך ארויס זייזען ווערטה צו האבען דעם פאלקס צו־טרויען.

ערשט דאן וועט מעגליך זיין אבצו־שאפען דעם משונהדיגען כאאס, וועלכער הערשט יעצט דא אין שטאדט אין דער בשר כשר פראגע, אוף אין אלע אנדערע פראגען פון דער אידישער נאס, וועלכע זענען פיליייכט פיעל דרינגענדער.

דיימאנדס
$1 $2 $3
וועכענטליך

איהר האט יעצט די געלעגענהייט צו האבען דעם פיינסטען דיימאנד אנדערע דרשולעריי ווארך דאס פרעריס פיסמנס פון דזשייעקב בראדערס. דיי מאנדס ווי עס איז בעוואוסט ווערט אלע מאל מייערער און עס איז אן אייביגקייט. מיר נעמרויען יעדען עהרליכען מענ־שען זו דאס איהר האט די געלעגענהייט צו קויפען ביי אונז דיימאנדס מיט דיא לייכטעסטע אבצאהלונגען.

מענשעל דיסקאונט 10 פרעצענט פאר קעש.

דזשייעקב בראדערס 15 יאנג סט. טאָרָאָנטאָ.

יואן שי קאי

(פעליטאָן)

פון י. ראזען

אזוי ווי „מיר", האבען שוין כמעט אלעס פערזארגט אין בעסטער אָרדנונג וועלען מיר זיך דורך רעדען וועגען אונזער אלטען פריינד יואן־שי־קאי, דער טור־טער פרעזידענט פון כינא.

איך זאג „כמעט אלעס פערזארגט", ווייל וואוהין איך וואר א בליק, ווייזט זיך א שטראהל פון האפנונג און אויסזיכ־טען אויף בעסערע צייטען.

אויף די שלאכטפעלדער געהט עס ווי געשמירט. דער דייטש שטעהט נאך, אמת, ביי ווערדון, קוקען אבער קוקט ער קיין טשערנאוויץ.

בכלל פיהלט זיך איצט ווילהעלם וואַ־רעם. כמעט הייס. און דאס מיינט אז די מלחמה וועט זיך קירצליך ענדיגען.

פון די אונטערזוכונגען ווייזט זיך ארויס דאס ענגלאנד האט „אונז" גע־צאהלט פינף און צוואנציג דאלאר פאר'ן טויזענד אמוניציע. מיט, סך הכל, פינף דאלאר אויפ'ן טויזענד מעהר.

עס פאסט אפילו ניט. עס איז ניט שעהן זיך צו בענוטצען מיט אונזער מו־טערלאנד'ס אונגליק און רייסען איבריגע פינף דאלאר. עס איז אבער מעהר ניט ווי פינף דאלאר.

קיין מאלהייר.

עס איז אמת אז "מיר" געפינען זיך אין א שווידערליכער לאגע צווישען מיט דער פראנדעסיווער פארטיי אין די פער־איינטע שטאאטען בנונע טערי'ן.

עס איז אמת אז ווען איך אדער איהר אנדערען אזוי גענען איבער פארטיי וואלטען מיר זיך געשעהמט צו קוקען דער וועלט גלייך אין די אויגען אריין.

דאס איז אלץ אמת.

איז אונז אבער דערפאר אראב א עול פון קאפ נאכדעם ווי די רעפובליקאנער און דעמאקראטישע פארטייען האבען שוין ווייערע פרעזידענט קאנדידאטען.

די ערשטע „ייוהז" יהוז'ען און די אנדערע אונזער פריינד ווילסאן יהוס הודו.

אישוס האבען זיי פערשיעדענע, פונקט גענענגעזעצטע; די ערשטע — בים, בים, באם, און די צווייטע באם, באם, בים.

איז, הייסט עס, ווייטער גוט.

אמת, דאקטאר סירקין, האט, ווי מיט א רובינא, דערלאנגט אידיש אין קאפ אריין, האט אבער דערפאר ג. ב. שאָ, דער בעריהמטער ענגלישער שריפט־שטעלער גענגעבען אידיש א גרויסען קאמ־פלימענט.

וואס א גרויסער גוי קאן!

— רייבענדיג א מארדע דעם אנטיסעמיט טשעסטערטאן, אין „מעטראפאליטאן", פאר יוני, זייט עלף, זאגט ער בהאי לשנא:

„אויב אלע מיניסטארען אין ענגלי־שען קאבינעט וואלטען געווען בלויז אי־דען און די פערהאנדלונגען אין הויז אף קאממאנס וואלטען אנגענאנגען אויף אידיש, וואלטען מיר געהאט אלע אורזאכען צו ערווארטען אז ענגלאנד וואלט זיין רעגיערט פיעל מעהר אינטעלי־גענט ווי זי איז איצט".

איז אין דעם זינן אויך ביים גאנג.

און אז מיר וועלען נאך צוגעבען, אז דזשייקאב שיף האט אויסדריקליך ער־קלערהט דאס די רעפארטערס האבען זיין רעדע פאלש איבערגעגעבען, און אז ל. מארשאל ענטפערט דאקטאר הורוויטץ אין לעסינ,ם „צוקונפט"! איז דאך אודאי אלל רייט.

אמת מען רעדט דא אז די לענד־לארדס געהען זיך פעראייניגען צו העבע־רען די רענט — דעם רענט אדער דאס רענט — און אויב דאס געט זיי געלינגען וועט דער עולם זיין אונצופריעדען, איז, ערשטענס, וועלען זיי עס אין דעם גלגול ניט אויספיהרען, און צווייטענס — זאלען זיי!

איך, אלס לענדלארד, מיט מיינע צעהן הייזער, וועל אין זייער „יוניאָן" ניט אריין.

עס וועט זיך מיר ניט לוינען.

אנשטאט צו פערענטען איין הויז אין געהמען א גוטע פריין אין לאזען די איבערגע ניין הייזער שטעהען ליידיג ביי דער מאָרטגעדזשיר זאל זיי צוגעהמען, וועל איך בעסער פערענטען אלע צעהן, זאל זיין ביליג, און איך וועל זיי פיליייכט דערראטעווען.

און אויב עס וועט טאקי זיין א לענ־דלארישע — יוניאָן און איינינג הייזער וועלען פערלאזען ווערען צו הייבע פריי־זיין, וועל איך דאך לייכט פערענטען מיינע שטיבער אויף א ביליגער פריין.

און — ווייעדער גוט.

בלייבט מיר דארום צו רעדען בלויז וועגען יואן־שי־קאי. דעם טויטען כינעזישען פרעזידענט.

אמת, קיין סך וויל איך וועגען איהם ניט רעדען, און עס איז טאקי כימא וואס אויך, דאס אבער וואס איך וועל אייך דא זאגען איז זעהר, און זעהר ווינטיג, און איך וואלט געוואלט איהר זאלט לעזען יעדעס וואָרט מיט קאפ:

פינף טויזענד יאהר האבען די כי־נעזער געהאט קיסרים, און די לעצטע פינף יאהר האבען זיי געהאט — א פרע־זידענט.

יואן־שי־קאי האט ער געהייסען.

ווען ער כאפט ניט און שטארבט ניט אוועק, וואלטען איהם די כינעזער אפשר געווען גע'הרג,עט.

די כינעזער האבען צוויי מיטלען ווי הרג'ענען א פרעזידענט.

שר הייגען, אדער שיסען.

איז געווען א גרויסער דעספאט, זאגט מען, דאס עס די דרום'רינע פראָ־ווינצען פערדראסען, האבען זיי זיך צור בונטעוועט און האבען אויפגעהערט צו צאהלען סם.

עס האט שוין געהאלטען ביי א רע־וואלוציאָן.

האט ער גענומען אן — וימת.

אויס יואן־שי־קאי. אויף זיין ארט האבען די כינעזער דעם וויצע פרע־זידענט פאר פרעזידענט געמאכט.

ער הייסט: לי יואן הונג.

א וואוילע מדינה כינא.

זעהר א וואוילע.

אביסעלע צופיעל בעפעלקערט, כחול הים,עדיג, און דערפאר טאקי הונגערען זיי צו זיעבען טעג אין וואך.

דערפאר אבער איז דארט די קונסט זעהר שרעקליך ענטוויקעלט.

איבערהויפט די מוזיק.

א כפרה די אונזערינע. ווער עס וויל האבען אן אמת'ן בענדיף מיט ווי־פיעל מדרגות זייער מוזיק איז שעהנער און זיסער פון, כאפט אייך אָן, בעט־האָווענ'ס ניינטע סימפאני זאל טהון א קליייניגקייט:

GILLETT'S LYE
THE GILLETT COMPANY LIMITED TORONTO ONT.
דער בעסטער ארטיקעל
וואשען פערקויפען איבעריאל
• עקסטאנט נאכגעמאכטע •

אין א זונטאג אוועגד, מעג עס רע־גגען, דונערען און בליצען, זיך אוועק שטעלען אין עליזאבעטה סטריט אויפ'ן ווינקעל פון קווין סטריט און הערען, ווי מויז, א דריסיג אדער איין אן פערציג אין צאהל, קוויטשען און, ווי א סארט בענגייטונג, קומט פון צייט צו צייט, ניט שטארק רעגעלמעסיג, א קלאפ אין א קעסטעל, און באלד דארויף א קלאנג ווי פון צוויאנציג שלימעלען פאלען אויף א קופערנעם קעסעל, און ווערען בעגייס־טערט, פערגאפט און — געפלעפט, און ווייסען אז דאס איז עס!

דאס איז כינעזישע מוזיק.

איצט אז איהר פארשטעהט שוין ווי ווייט די כינעזער האלטען מיט זייער מוזיק, טהוט זיך אן א בח און שטעלט זיך פאר ווי זיי האלטען בכלל אין דער וועלט, נעהמענדיג אין אנבעטראכט אז אייער לאנדרי מאן איז א בירגער פון יענער מדינה, און דאן ערשט וועט איהר פערשטעהען וואס זיי האבען פערלוירען מיט'ן, טויט פון יואן־שי־קאי.

און אזוי ווי אלעס אויף דער וועלט איז שוין, ווי אויבען געזאגט, כמעט אין בעסטער אָרדנונג, און פאר אנדערע זאך־בען דארפען מיר שוין ניט זאָרגען, לכן איז די בעסטע זאך וואס איהר קאנט טהון זיך אריין צו טראכטען אין דער פאליטי־ק! אבי פערשטעהט אמת דערזאגען! אט וו־יא? (די אידען דערד־אין).

איליא מארקאָוויטש

איך זעה! אז דער ש־אזוי פיעל שטארק! דעם אמת זעהט מען ג־ניט. רבותי! פערשש־מייהען, וואס איהר ווייס־רודף שלום זיין. איך האָ־דענקט, מיין בעשלוס א־דאס קינד, נעהם איך צו־צייהען בעסער פון איהר־ניט!

זער קינדס וועגען. אין אהרע עלטערען זאלען שייידט און צושפרייט וו־וועט עפעס א צופעליגעס פעראייניגען אונזער קינ־האבען וועגען. (זיפצט שווער) פאהרען פון האנען, זאלען ניט זעהען אר־דעם שקר וועלכער עזקיס־די אויגען).

סאָניטשקא: וויינ־פאפינקע! וואוהין וועס־וואו וועט זיין די מאמא (לויפט צו כאפט איהם פאפינקא זיי ניט אין כע־מא בלייב דא פאפא! (ווי־וויינט.)

איליא מארקאָוויטש

קען איהם) טאָכטעריל מ־מיין איינציגער טרייסט מ־(דריקט זי צו זיך) ווען ד־שוין לאנג מאכען א סוף־קען פעראומערטען לעבע־פעפעלע, זיי וויינען.

ערשטער איד (צו די א־קומט מיר וועלען געהן א־קען ניט כשר מא־רעכט, אז זי רעדט אין פערשטעה דא אודאי נארי־

די איבערגע צוויי: מען דארף דא א רב־אויף פון די ערטער).

ר' בער: איז וואו־אוועק וואס זאל טהון מ־

יעקב משה: כלע־מעשה, נור א קורצע!

זייט נעקומען רבותי מיט־נעהט איהר אוועק? (אי־קעפ מיט פערשטאפטע מ־

איליא מארקאָוויטש:

אלע נעהן! (צו יעקב־הונגסק קענסט אויף צו־נער זייט די טהיר! (צ־טהאן) זי וועט דיר שוין־ניט אנטלייהען!

צוויייטער איד: מיר נעהען ר' אליהו, שרייט־אויף נאר קומען צו הילף־

די איבערגע צוויי: נאט פערבעסערע! (אי־אידען אב).

איליא מארקאָוויטש:

לעבען מיינער וועסט פא־

ווען רהומאטיזם קומט צום הארצען טויטעט עס „נערוועלין" די רפואה

דער עפעקט פון נערוועלין אויף ברא־נישע פעהלע איז וואונדערבאר

די וועלכע זענען אויסגעזעצט צו קעלט און נאסקייט קענען בעקומען אן אטאקע, די מוסקלען שטייף, די גלידער געשוואלען.

אפט געהען די שמערצען איבער פון איין פלאץ צום צווייטען.

מען, און דאס איז געפעהרליך, ווייל דאס הארץ איז אויס־

NERVILINE

דער בעסטער פון נערוועלין אויף ברא־נישע פעהלע איז וואונדערבאר

דאס איז געווען אן אויסגעצייכענטע ראטה, איך האב געבוצט נערוועלין און יעדער צייכען פון רומאטהיזם איז פער שוואונדען.

נוצט איהר איינמאל נערוועלין, וועט איהר בעמערקען דעם אונטערשיד פון אלע אנדערע — עס ענטהאלט עטוואס וואס קומט צו גלייך צו די שמערצען אין דער זעלבער מינוט וואס איהר רייבט עס איין. די גרויסע 50 סענטינע פאמיליען סייז, איז עקאנאמיש קויפט עס היינט. אדער די 25 סענטינע טרייל סייז פערקויפט פון דיילערס איבעראל אדער די פאסטהאראזאן קא. קינגסטאן קענעדע

ע. נ. סאוטטער פארט אף ספעין. טריניי־דד; לעצטען יאהר האב איך שטארק געליטען פון רומאטאיזם, איך האב עס גע־האט אין מיינע שולטערען הענט און קניע, צייטענטווייז זענען די שמערצען געווען אזוי שרעקליך אז איך האב געמוזט ליגען און האב ניט געקענט נעהן צו דער ארבייט. איך בין אוועק אין דראנ סטאר פון סמיטל בראנרעס, און דער מע־נעדשער האט מיר געראטהען צו נעה־מען נערוועלין.

דאס איז געווען אן אויסגעצייכענטע ראטה, איך האב געבוצט נערוועלין און יעדער צייכען פון רומאטהיזם איז פער שוואונדען.

רומאטהיזמען שמערצען ווערען אוועק געריבען פון נערוועלין, דאס איז א גוטער הויערענדער, און דיבערער מיטעל צו הייל־לען רומאטהיזם, איהר קענט זיך פערלא־זען אויף נערוועלין, עס האט די קראפט, די דורכדרינגליכקייט דעם קאנטראל איבער שמערצען וועלכע איז אזוי גלייך צו א רו־מאטהיזם רפואה.

עס איז דא פיעל בעוויזיג צו איבער צייגען נערוועלינס קראפט צו הייל־לען.

דער פאלגענדער בריעף איז פון מר. מיר האבען האט זעלבע געטהון.

אין „מעטראפאליטאן", פאר יוני, זייט עלף, זאגט ער בהאי לשנא:

„אויב אלע מיניסטארען אין ענגלי־שען קאבינעט וואלטען געווען בלויז אי־דען און די פערהאנדלונגען אין הויז אף קאממאנס וואלטען אנגענאנגען אויף אידיש, וואלטען מיר געהאט אלע אורזאכען צו ערווארטען אז ענגלאנד וואלט זיין רעגיערט פיעל מעהר אינטעלי־גענט ווי זי איז איצט".

איז אין דעם זינן אויך ביים גאנג.

און אז מיר וועלען נאך צוגעבען, אז דזשייקאב שיף האט אויסדריקליך ער־קלערהט דאס די רעפארטערס האבען זיין רעדע פאלש איבערגעגעבען, און אז ל. מארשאל ענטפערט דאקטאר הורוויטץ אין לעסינ,ם „צוקונפט"! איז דאך אודאי אלל רייט.

אמת מען רעדט דא אז די לענד־לארדס געהען זיך פעראייניגען צו העבע־ר